

Fledermaus Forever

TOM GOOSSENS, MITCH VAN LANDEGHEM

Dolle pret en een waterval aan invallen

Johan Thielemans
Gezien op 12 augustus 2023
Lange Lobroekstraat 120, Antwerpen
in het kader van Zomer van Antwerpen (ZvA)

Johann Strauss jr, koning van de Weense wals, schreef ‘Die Fledermaus’ in 1877. De operette vertelt een knotsgek verhaal met wortels in farce en vaudeville. Bij ons is het al lang geleden dat het werk op de affiche stond. Maar voor Muziektheater Transparant zetten een bende jonge veulens het stuk naar hun hand. Van het verhaal hebben ze zich niet veel aangetrokken. In hun versie verhevigen ze het absurde van het origineel en voegen een ironische ondertoon toe. De leuze kon zijn: ‘Wij spelen graag en dat zal het publiek geweten hebben.’ Acht vertolkers walsen een voorstelling bij elkaar vol grappen en grollen, vol running gags, vol te gekke kostuums. Regisseur Tom Goossens laat twee uur lang een spervuur aan geestige invallen op het publiek los. De komische verbeelding is aan de macht.

12 AUGUSTUS 2023

In Duitstalig gebied wordt ‘Die Fledermaus’ nog vaak opgevoerd, want daar geldt de operette als een klassiek werk dat de geest van het Wenen uit het oude keizerrijk ademt. Leute en nostalgie gaan er hand in hand, maar het is bijna onbegonnen werk om het verhaal na te vertellen.

Bewerkers Tom Goossens en Mitch Van Landeghem stoeiden met het oorspronkelijke libretto om uit te komen bij een eigen verhaal. Regisseur Tom Goossens zuigt ons vanaf het begin mee in hun universum van eigenzinnige tekst, besprenkeld met onverwachte rijmen. Mitch Van Landeghem staat mee op het podium als acteur.

Het begint met de eerste replieken van actrice Marjan De Schutter voor een rood scherm. Ze bekent dat ze niet begrijpt waarom het publiek komt kijken naar iets

wat het al jaren kent. Dat ‘Die Fledermaus’ toch elk jaar rond Nieuwjaar te zien is vanuit Wenen. Aan deze mededeling is de hele voorstelling opgehangen. Wij zullen de Vleermuis hier niet minder dan acht keer zien want we hebben acht vertolkers, en zo krijgt elk van hen de kans om de hoofdrol te vertolken. Of: we vieren acht keer Nieuwjaar.

Het decor (Jana Roos en Anne Van Es) is een Weens salon, met vooraan een kleine orkestbak voor pianist Isaak Düring en cellist Ewout Lehoucq. De performers dragen een vrouwelijke, wat prikkelende basisoutfit. Naargelang hun rol trekken ze nieuwe fantasievolle kleren aan (Jana Roos). Hoe langer de voorstelling duurt hoe gekker hun attributen.

In het eerste bedrijf leren we dat de operazanger Alfred verliefd is op Rosalinde (een rijzige, ondernemende Lucie Plasschaert) al is ze de echtgenote van Gabriel Eisenstein. De verleider wordt gespeeld door Tania Van der Sanden – een opgeplakte snor is voldoende om haar tot een elegante Weense zanger om te toveren. Ze zingt verrassend goed haar serenade voor Rosalinde, en blijft de hele voorstelling door verbazen met haar bevlogen interpretatie. Ze levert een staaltje komediespelen van het hoogste niveau. Hier komt geen bekkentrekken aan te pas – wat ze doet zit helemaal juist en is altijd geestig.

Er komt natuurlijk een echtgenoot aan te pas. Ewout Lehoucq – zowel muzikant als acteur - stormt de scene op als Gabriel von Eisenstein. Hij heeft het aan de stok met zijn advocaat Meester Blind. Deze heeft hem niet weten te verdedigen, zodat hij een paar dagen naar de gevangenis moet. Cipier Frosch (Jonathan Kazanga Linga in een groen pak) komt zijn plicht vervullen en Eisenstein aanhouden.

De speelsheid zit in de herhalingen die in telkens andere versies evolueren van subtiel naar karikaturaal.

Maar dat alles loopt in de war, want er dwarrelt een vleermuis neer (op een hoge ladder manipuleert Mitch Van Landeghem met een vislijn een zwarte papieren vleermuis). De vleermuis blijkt een invitatie te bevatten voor een groot bal bij prins Orlofsky (rol van Marjan De Schutter die de hele avond blijft beweren dat ze zich stierlijk verveelt). Iedereen laat alles varen om zich naar die feestelijkheid te reppen. Dat gaat gepaard met enkele listige identiteitswissels. Eisenstein geeft zich uit voor een jager, de meid (sopraan Sawako Sayaki, met zeer mooie tussenkomsten) geeft zich uit voor een actrice. Bedrog en achterdocht rijgen confrontaties aan elkaar. De muziek van Strauss, in een knappe bewerking voor piano en cello, nestelt zich in de intrige, en het gezelschap munt uit in samenzang. We krijgen een muzikale verrassing wanneer alle acht spelers een accordeon bovenhalen waarop ze enkele akkoorden spelen. Erg geestig, vooral omdat Tania Van der Sanden een heel klein instrument toegestopt krijgt.

Deze ‘Fledermaus’ beperkt zich in de zeven eerste herhalingen tot de twee eerste bedrijven uit het origineel. Elke keer als het doek valt, begint alles van voren af aan. Alleen zijn er telkens rolwisselingen met gekke variaties op de kostuums.

In de zevende versie draait het decor om en zien we de achterkant van het theater. Daar zitten spelers te wachten in een soort Beckettiaanse modus, terwijl aan de andere kant van het toneel de voorstelling leutig verdergaat.

De reeks van zeven sluit af met een episode die zich over de situatie van de spelers buigt. Sopraan Sawako Sayaki verlaat de troep, want ze kreeg een contract bij de opera van Wenen. Even later zien we haar op het scherm - zogenaamd in Wenen - heel overtuigend een aria zingen. De andere spelers voelen dezelfde lokroep en een na een pakken ze hun biezen. Alleen Tania Van der Sanden blijft over. Zij besluit om de operette dan maar alleen te vertolken. Zo wordt Van der Sanden in een schitterende vertolking werkelijk de centrale actrice van de avond,.

Uiteindelijk komen alle deelnemers terug - de roep om tot een gezelschap te behoren is te sterk (!) - zodat deze vleermuis tot op het einde kan fladderen. Nu krijgen we toch nog dat derde bedrijf van de oorspronkelijke operette. Als het er bij Johann Strauss jr. dan erg ingewikkeld aan toe gaat, is bij Tom Goossens de warreling nog groter. Zijn versie sluit af met een samenzang, waarbij iedereen al dansend het speelvlak verlaat.

Tom Goossens had met deze bewerking een ode aan het theater op het oog. Bij hem is er een rijke vis comica. In deze voorstelling neemt hij het wezen van de traditie op de korrel. Het publiek komt graag naar eenzelfde stuk kijken, is de gedachte waarrond zijn concept is opgebouwd. De speelsheid van Goossens zit in de herhalingen die telkens een andere versie laten zien en waarbij zijn verbeelding evolueert van subtiel naar karikaturaal. Als er al een traditie te zien is, dan is het die van de komedie met zijn bekende en gekende clichés: een valse snor, een bloedneus omdat je tegen een deur botst, en een eindeloze parade van gekke kostuums. Deze vleermuis is een vrijplaats, maar met een vrijheid die zich toch naar een bekende discipline plooit, die van de farce.

Het mooiste aan deze aanpak is dat de grappen de partituur niet in de weg staan. In deze ‘Fledermaus Forever’ blijft de aanwezigheid van de muziek cruciaal. Met zijn grote muzikale gevoeligheid weet Goossens precies hoe ver hij kan gaan. Hij kreeg daarbij de hulp van het muziekcollectief Les Âmes Perdues die voor een fijne reductie van de partituur zorgden.

Goossens heeft van ‘Fledermaus Forever’ een inventieve, boeiende en vrolijke avond gemaakt. De spelers gaan mee in zijn aanpak. Elk van hen gooit zich met complete overgave in dit avontuur.

De operette is een genre dat bij ons stiefmoederlijk wordt behandeld. Of deze versie van ‘Die Fledermaus’ de liefde voor het genre zal aanwakkeren is zeer de vraag. De onbevangen aanpak van een monument doet denken aan de komische kracht van Luk Percevals iconische ‘Wilde Lea’ of aan ‘De Drie Musketiers’ van de Warme Winkel. Niet de bekende muziek van Strauss jr. triomfeert hier, maar een theaterstijl die stoelt op spelplezier.